SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 397/2012-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. októbra 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. D., B., zastúpenej advokátkou JUDr. A. T., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 17/2012 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 30 Ro 961/2009), za účasti Okresného súdu Bratislava IV, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 17/2012 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava IV p r i k a z u j e, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 17/2012 konal bez zbytočných prieťahov.

3. M. D. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré jej j e Okresný súd Bratislava IV p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava IV j e p o v i n n ý uhradiť M. D. trovy konania v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. A. T., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 397/2012 z 15. augusta 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 17/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 27. apríla 2009 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy 11 617,87 € s prísl.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v jej právnej veci právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zároveň navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Napokon sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € a úhrady trov konania.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3262/12 doručeným ústavnému súdu 12. júla 2012, v ktorom okrem iného uviedla:

„Na tunajšom súde je pod sp. zn. 7C 17/2012 (pôvodne 30Ro 961/2009) vedené konanie v právnej veci navrhovateľky: M. N. (D.) zastúpená advokátkou JUDr. A. T., proti odporcovi: J. S. o zaplatenie 11.617,87 € s príslušenstvom...

Po následnom prešetrení spisového materiálu sp. zn. 7C 17/2012 ku dnešnému dňu, musím s poľutovaním konštatovať, že dané konanie je poznačené prieťahom a to v období od 23. 2. 2010 do 25. 1. 2012, kedy tunajší súd nevykonal vo veci žiaden úkon. Inak súd plynule konal, ako vyplýva aj z vyššie uvedeného prehľadu procesných úkonov...

Po prevedení veci do Občianskoprávneho oddelenia postup súdu skomplikovala skutočnosť, že odporcovi nebolo možné doručiť písomnosť na súdu známu adresu a následné zistenie, že odporca dňa 7. 7. 2011 zomrel.

Chcem poukázať aj na skutočnosť, že aj samotná navrhovateľka (sťažovateľka) prispela k celkovej dĺžke konania, keď jej návrh na vydanie platobného rozkazu nebol perfektný (súd ju vyzýval či súhlasí s rozhodnutím v tej časti, ktorej sa netýka rozpor s právnymi predpismi, tiež nedoložila potrebný počet príloh k návrhu a následne opravovala meno odporu). K predĺženiu konania prispelo aj to, že súd rozhodoval o oslobodení účastníkov od súdnych poplatkov a tiež vinou navrhovateľky celkom dva krát o jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia.

Spis tunajšieho súdu bol za účelom konania a rozhodovania o podaných odvolaniach zasielaný tiež na Krajský súd v Bratislave, kde sa nachádzal v období od 28. 12. 2009 do 23. 2. 2010.“

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bol aj nasledujúci prehľad procesných úkonov vykonaných v doterajšom priebehu napadnutého konania:

«Dňa 30. 04. 2009 bol súdu doručený návrh na vydanie platobného rozkazu spolu so žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Uznesením zo dňa 27. 5. 2009 súd priznal navrhovateľke oslobodenie od poplatkov. Uznesenie bolo doručené 9. 7. 2009 a právoplatnosť nadobudlo dňa 25. 7. 2009.

Výzvou zo dňa 27. 5. 2009 súd vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľky na súhlas s rozhodnutím v tej časti, ktorej sa netýka rozpor s právnymi predpismi podľa § 172 ods. 7 O. s. p. a zároveň vyzval na doručenie príloh v dostatočnom počte.

Dňa 15. 7. 2009 právna zástupkyňa navrhovateľky oznámila, že súhlasí s vydaním platobného rozkazu v danej časti.

Dňa 22. 7. 2009 právna zástupkyňa navrhovateľky oznámil opravu mena odporcu.

Dňa 2. 10. 2009 súd vydal vo veci platobný rozkaz.

Dňa 22. 10. 2009 podal odporca proti platobnému rozkazu odpor.

Dňa 5. 10. 2009 bol súdu doručený návrh navrhovateľky na vydanie predbežného opatrenia.

Uznesením zo dňa 5. 10. 2009 súd vyzval navrhovateľku na odstránenie vád podania zo dňa 5. 10. 2009.

Uznesením zo dňa 9. 11. 2009 súd odmietol podanie navrhovateľky zo dňa 5. 10. 2009.

Dňa 13. 11. 2009 podala navrhovateľka opätovne návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Uznesením zo dňa 23. 11. 2009 súd návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol.

Uznesením zo dňa 23. 11. 2009 súd vyzval odporcu na zaplatenie poplatku za odpor.

Dňa 26. 11. 2009 bolo súdu doručené odvolanie navrhovateľky proti uzneseniu o odmietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia.

Dňa 16. 12. 2009 bolo súdu doručené odvolanie navrhovateľky proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia.

Uznesením zo dňa 22. 12. 2009 súd vyzval navrhovateľku na zaplatenie poplatku za návrh na nariadenie predbežného opatrenia aj za podané odvolanie.

Zároveň s predkladacou správou zo dňa 22. 12. 2009 súd predložil vec na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave ako odvolaciemu súdu na rozhodnutie o oboch podaných odvolaniach navrhovateľky.

Od 28. 12. 2009 do 23. 2. 2010 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Dňa 28. 12. 2009 požiadal odporca o oslobodenie súdnych poplatkov za odpor.

Dňa 13. 1. 2010 bolo súdu doručené odvolanie navrhovateľky proti uzneseniu o povinnosti zaplatiť súdny poplatok za návrh na nariadenie predbežného opatrenia 33 €.

Uznesením zo dňa 29. 1. 2010 č. k. 5 Co 429/09-49 Krajský súd v Bratislave potvrdil napadnuté uznesenie tunajšieho súdu zo dňa 9. 11. 2009.

Uznesením zo dňa 29. 1. 2010 č. k. 5 Co 430/09-50 Krajský súd v Bratislave potvrdil napadnuté uznesenie tunajšieho súdu zo dňa 23. 11. 2009.

Spis bol tunajšiemu súdu vrátený dňa 23. 2. 2010.

Dňa 25. 1. 2012 bol spis prevedený z oddelenia „Ro“ do oddelenia Občianskoprávnych vecí „C“ a zapísaný pod sp. zn. 7 C 17/2012.

Dňa 24. 2. 2012 súd zaslal odporcovi tlačivo pre dokladovanie pomerov za účelom rozhodnutia o jeho žiadosti o oslobodenie od platenia súdneho poplatku za odpor v zmysle § 138 O. s. p., aby ho súdu zaslal späť v lehote 15 dní. Zásielka sa súd vrátila dňa 2. 3. 2012 s tým, že odporca je na uvedenej adrese neznámy.

Dňa 19. 3. 2012 súd robil dopyt na CEPO, MEO, Soc. poisťovňu, VTOS za účelom zistenia pobytu odporcu (správa z MEO doručená súdu dňa 5. 4. 2012, z CEPO dňa 10. 4. 2012).

Súd dopytom zistil, že odporca dňa 7. 7. 2011 zomrel.

Dňa 30. 4. 2012 súd vyzval navrhovateľku, či trvá na návrhu a urobil dopyt na dedičské oddelenie Okresného súdu Bratislava II, nech oznámia informácie týkajúce sa dedičského konania po poručiteľovi – odporcovi.

Dňa 18. 5. 2012 oznámila notárka súdu, že dedičské konanie po odporcovi nie je ukončené.»

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka zaujala stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 3. októbra 2012, v ktorom okrem iného poukázala na to, že *„Predsedníčka vo svojom vyjadrení zo dňa 29. 6. 2012 na strane 3 uviedla, že dané konanie je poznačené*

prieťahom, a to v období od 23. 2. 2010 do 25. 1. 2012. Týmto vyjadrením predsedníčka Okresného súdu priamo potvrdila, že Okresný súd BA IV porušil sťažovateľkine základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, tak ako to uvádzame vo svojej sťažnosti.

Čo sa týka komplikácie s doručovaním písomnosti odporcovi, tak to je následok toho, že Okresný súd BA IV návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol s odôvodnením, že nariadením predbežného opatrenia by došlo k zásahu do práv odporcu, ktorý je neprimeraný.

Sťažovateľka žiadala Okresný súd BA IV, aby uložil odporcovi, aby nenakladal s nehnuteľnosťou vedenou v katastri nehnuteľností Bratislava, správa katastra Bratislava, zapísanou na LV č... kat. úz. K..., na parc. č... s odôvodnením, že by mohol byť prípadný výkon rozhodnutia zmarený, nakoľko odporca nemá iný majetok. Odporca pre svoju bezútešnú situáciu spáchal samovraždu.

Vo svojom vyjadrení predsedníčka OS BA IV neuviedla žiadne relevantné dôkaz ako obranu proti skutočnostiam, ktoré sú uvedené v sťažnosti, ktorými by vyvrátila tvrdenie sťažovateľky, práve naopak, potvrdila, že konanie bolo poznačené prieťahom, t. j. sťažnosť je dôvodná.“.

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení doručenom ústavnému súdu 12. júla 2012, ktoré vzhľadom na to považuje ústavný súd za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd s návrhom na rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 OSP ustanovujúceho podmienky, za ktorých možno odročiť pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, zo sťažnosti, ako aj z vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že predmetom namietaného konania je rozhodovanie o nároku na zaplatenie sumy 11 617,87 € s prísl. s tým, že podľa sťažovateľky ide o jej pohľadávku voči odporcovi (dlžníkovi) vzniknutú z titulu nevrátenia pôžičky. Podľa názoru ústavného súdu vec nie je právne ani skutkovo zložitá, pričom na prípadnú zložitosť nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 12. júla 2012.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval možnosť existencie zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania v procesnom postavení navrhovateľky. Je pravdou, že sťažovateľka čiastočne prispela k predĺženiu napadnutého konania v súvislosti s tým, že sa dvakrát neúspešne domáhala nariadenia predbežného opatrenia, pričom k svojim návrhom nepripojila dostatočný počet príloh. Uvedená skutočnosť však nie je relevantná, pokiaľ ide o zodpovednosť okresného súdu za stav napadnutého konania, v akom sa nachádza v čase meritórneho rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky.

3. Napokon ústavný súd posudzoval samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, pričom zistil, že z jeho doterajšej dĺžky (tri a pol roka) bol okresný súd úplne nečinný dva roky. Ide o dlhodobé obdobie nečinnosti v trvaní od 23. februára 2010 (keď Krajský súd v Bratislave vrátil súdny spis okresnému súdu potom, čo uznesením č. k. 5 Co 430/09-50 z 29. januára 2010 potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu z 23. novembra 2009, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia) do 24. februára 2012 (okresný súd zaslal odporcovi tlačivo v súvislosti s jeho

žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov). Uvedené obdobie nečinnosti uznal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 12. júla 2012.

Pokiaľ okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti argumentoval okrem iného aj *„neúmerne veľkým počtom vecí v oddelení Ro“*, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším namietaným postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 17/2012 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka sa domáha aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala najmä na to, že *„v dôsledku prieťahov v konaní sa nachádzam neprimerane dlho v právnej neistote“*.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 7 C 17/2012 a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou JUDr. A. T. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby

úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá bola 763 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 254,32 € (za dva úkony právnej služby) a 2 x 7,63 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 269,58 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2012